

kényelmes életet szerezni kevés munkával. Az ő becsületes, igaz magyar szíve ment volt minden czinkórságtól. Nem tudott, mert nem akart soha panaszkodni. A mai költők keseregnek szegénységük miatt; Vörösmarty még legbizalmasabb barátai előtt is elhallgatta.

Aztán neki nem is kellett sok, s a mi kevéskéje volt, abból is juttatott mindig inségben sanyalódó édes anyjának, a kit végtelenül szeretett. Olvassátok el «A szegény asszony könyve» című költeményét, s a fiú szeretetnek imádságát olvastátok el. Megérezitek a költő szívének dobogását abban a versben, s megtelik a kebeleitek szent, tiszta, fölemelő érzéssel.

A ki ilyen nagyon szerette az édes anyját, az csak jó ember lehetett. A ki a fiatal írókat, köztük Petőfit is atyai szeretettel fogadta, s mindvégig barátja tudott lenni: az nemes és egyszerűségében nagy lélek volt, a kit a harminczasötvenes éveknél minden számba vehető embere nagyra becsült, a kihez egy Széchenyi, Deák jóakaróul és barátul szegődött, a kinek csak a törpék és hiúk lehettek ellenségei, a ki az ifjú színészekkel, kezdő írókkal szíves viszonyban volt, a nélkül, hogy költői nagyságának rovására esett volna az: bizonyára a magánéletben is ritka ember volt.

A sok hiú, önző, irigy embersokaságban vajmi ritka dolog Vörösmartyhoz hasonlókat találni!

Olvasván élete apróbb mozzanatairól a följegyzéseket, oly jól esik szívünknek, hogy az a nagy költő, ki eszméinek hatalmas szárnyalásával egész emberöltőn át vezette kortársait: a magánéletben is hű volt mindig önmagához. A komoly férfiú vidám az ifjak között, nem érezeti senkivel fensőbbiségét; a költői hírnévnek nem kell nála egyéni kirívó vonásokat takarnia, vagy azzal másokat kibékítenie. Soha olyan téren szerepelni nem vágyott, a hol — meggyőződése szerint — neki helye nincsen. A költő megnyilatkozott nemcsak érzéseiben, hanem minden cselekvésében. Harmonikus, tiszta lénye olyan, mint a kristálytiszta patak; nagyobb hullámokat nem ver, színeiben nem játszik, nem kápráztat, de tükör, mely visszaadja képének minden vonását.

Vörösmarty zene-irodalmunkban.

Az éposz és kisebb elbeszélő költemények, melyekben Vörösmarty halhatatlan műveket teremtett, nem igen alkalmasak megzenésítésre. S ez lehet az oka, hogy zeneirodalmunk kevés oly művet mutathat fel, melyben Vörösmarty költeménye lelkesítette vagy ösztökélte volna zeneíróinkat a teremtésre.

A megzenésítés háromféle módon történhetik. Az első a melódrama, midőn a zene csak kíséretül szolgál a költeményhez, midőn ez alárendelt szerepre van hivatva, megadja s jobban kidomborítja az úgynevezett hangulatbeli háttért.

A második mód a tényleges megzenésítés, midőn valamely költemény tárgya alkalmas operai vagy oratorium szövegnek. Ilyenkor a költemény adja a cselekvő személyeket s az ezek által mondandó szöveget s a zeneíró e szövegnek melodiát kölesönöz, vagyis azt hangokba önti.

A harmadik s legtökéletesebb módja a megzenésítésnek a dallá való újra teremtés, midőn a leírt szöveg úgy, a mint azt a költő megteremtette, dalban jelenik meg. Bár, a mint említettem, kevés azon művek száma, melyek zenékben létezőket Vörösmartynek köszönhetik, mégis mind a három válfajra találkozik egy-két mű.

A «Hontalan»-hoz *Elbert Imre*, korán elhunyt nagytehetségű zenésziünk irt melodramatikus zenét. «Szép Ilonka»-hoz pedig *Ernyei József*, a nemzeti zenedének most is működő nagynevű tanára.

A megzenésítés második válfajából való a «Szép Ilonka.» E remek költeményből *Fekete Mihály* Kolozsvárt elhunyt tanár irt operaszöveget s zenét hozzá *Mosonyi Mihály*. Egyike azoknak a jeles és megbecsülhetetlen zeneszerzőinknek, ki idegenből lett magyarrá. A harmadik válfajból a legtöbb van s közöttük a legbecsesebb a *Szózat*. A *Hymnus* (Isten segits, királyok istene) *Thern Károly* írta férfikarra. Egy másik szintén *Thern Károly*tól, melyet körülbelül 1837-ben irt, a «Főthi dal», «Felfelé megy borban a gyöngy», a «Szállj le, szállj le szép pillangó» kezdetű dal szintén meg van zenésítve, de szerzője ismeretlen.

Az *Erkel Ferencz* szerzette *Hymnussal* együtt mindnyájunk lelkesítő dala, imádsága a: *Szózat*, melyet *Egressy Béni* 1844-ben szerzett s mely egy pályázat útján látott napvilágot.

Azt hiszem, felesleges ismertetnem mindnyájunk imájának a szépségeit. A nagy költő fenkölt lelkülete, szívének dobbanása, midőn hazája ódáját megteremti, méltó visszhangra talált a zeneszerzőben. S ott, a hol a szó világa véget ér, a hol egy pillanatban a keserves visszaemlékezés jajsza s a jövőreményének mindent bearanyozó örömköltésére kell, hogy egyesüljön: ott felhangzik a lantos kobzán a húr s az ének páratlan méltósággal száll az ég felé

Hazádnak rendületlenül
Légy híve óh magyar.

Recht Sándor.

Lapunk mai számát egészen a nagy költő emlékének szenteltük. A magyar ifjúság szívében Vörösmarty szellemének tisztán kell minden időben élnie. Itt kell tovább hatnia és munkálnia, hogy eszményi czélokért lelkesedni tudó legyen, s a nagy, küzdelmes kor szellemharczóit tisztelje és szeresse.

Sok-sok ezer példányban küldöttük szét, s megveheti 20 fillérért bárki. A befolyó pénzt felerészben jótékony célra, felerészben a Budapesten felállítandó Vörösmarty-szoborra szántuk.

Ez lesz a «Tanulók Lapja»-nak a fillére, melyet szeretettel és lelkesedéssel visz csekélyke áldozatul.

A magyar ifjúságot — úgy hisszük — nem kell külön is buzdítani arra, hogy minket e cél elérésében támogasson.

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt, Budapest székesfőváros tanácsa által 1895. augusztus hó 20-án 7376. szám alatt ajánlott középiskolai ifjúsági hetilap.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:	FELELŐS SZERKESZTŐ	SZERKEZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
Negyed évre ... 2 kor. 40 fill.	GAAL MÓZES.	Budapest,
Fél évre ... 4 kor. 80 fill.	Kiadja a Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet és könyvnyomda.	IV. ker., Egyetem-utca 4. szám.
Egész évre ... 9 kor. 60 fill.		<i>Kéziratokat nem adunk vissza.</i>
<i>Megjelenik minden vasárnap.</i>		

EÖTVÖS KÁROLY.

(Az «Utazás a Balaton körül» megjelenése alkalmából.)

Széles e hazában ismerik Eötvös Károlynak, a híres országgyűlési szónoknak, a magyar jogtudomány egyik hatalmas eszű képviselőjének a nevét.

Évtizedek óta méltán kiváló szereplője ő a magyar közéletnek. S ime most, midőn a politikai küzdőtér mezején harcainak legjavát megvívta, kezébe veszi a tollat, s a szépirodalom munkásai közé áll. Mintegy reményben gazdag ifjú fiatalos tüzzel, ámde érett elmével, óriási tapasztalattal forgatja az új fegyvert, s egy csapásra a legelső között van.

Mikor az «Utazás a Balaton körül» című kétkötetes munkájának első fejezetét elolvastam, kimondhatatlan édes gyönyörűség szállotta meg a lelkemet.

Ó be szép ez a mi nyelvünk! Mennyi erő, tűz,

gyöngédség, szín, hangulat van benne! Miként az ősforrás, mely sokáig tévedezett a sziklák kebelében, s most egyszerre elemi erővel tör fel és olyan hévvel, olyan tisztán buzog!

A mai irodalomnak rengeteg sok a munkása. Soha annyi ujság, annyi könyv nem jelent meg, mint például az utolsó tiz esztendőben. Az ólomkatonák miriádjai sorakoztak évről-évre, napról-napra, hogy száz meg ezer elmének és szívnek a szülőtteit napvilágra juttassák, ámde ez a példát-

EÖTVÖS KÁROLY.

lan termékenység nem vált hasznára az irodalomnak, s nem a nyelvnek sem. A lázas munka nem engedett időt az íróknak arra, hogy gondot fordítsanak gondolataik kifejezésének a módjára; viszont akadtak számosan, a kik erővel, tudatos érzéssel czifrázták mondani valóikat, a kik bizonyos nyegleséggel új magyarságra törekedtek, mert főczéljuk az volt, hogy feltűnjenek.

És ez elszomorító jelenség vala.

Ekkor megjelennek Eötvös Károly művei. Megjelennek a legjobb időben, mikor a nemzet a magyar költői nyelv megteremtőjének az emlékét eleveníti fel, azét a nagy íróét, kinek a lázasan haladó kor immárhát kezd fordítani s elévültnek tartja.

A magyar fajért, a magyar nyelvért hevülő szívem egész melegével üdvözlöm én szívesen magyar diák nevében *Eötvös Károlyt*, az úró!

És nem kérdezem én azt,

hogy mit irt meg első munkájában, s mit fog megírni az utána következőkben, nem is vonom őt nagyképűen ítélőszékem elé, hogy felaprítsam alkotásait, dicsérni sines jogom, csak halát mondok neki nyelve csodálatos szépségeért és erejéért.

Az a lelkes sereg, mely lapunk köré csoportosul, nem keres hiú jelszavakat, nem tömjénez a napi divat kengyelfutóinak, ámde fogékony lélekkel, szeretettel követi azt, ki neki igaz és nagy gyönyörűséget szerez. Eötvös Károly műveiben

kell az ifjúságnak azt az *erőt* megkeresnie és megtalálnia, a mely fajunknak legnagyobb büszkesége; az ifjúság szívébe kell annak a *magyar érzésnek* átáradnia, mely Eötvös Károly műveiből kisugárzik.

A mit Eötvös, az érett elméjű, okos ember mond, azt talán nem mind érti meg az ifjú, mert annak a megértéséhez szintén érettség, sok élet-tapasztalat kell, de az a vér, mely az Eötvös Károly embereinek a szívét lüktetésbe hozza — senkihez oly hathatósan nem szól, mint a magyar ifjúsághoz. A mint az elmúlt negyven esztendő nagy alakjairól megemlékeznek: a humor és mély megindulás, a rajongó szeretet és lelkesedés minden hangját megszólaltatja. Egyszer mosolyra derít, majd belemarkol a szívünkbe. E hatalmas két kötetet részre bontva bele kell venni majd az iskolakönyvekbe, hogy akkor olvassa a magyar ifjú, mikor még öntudatlanul is a mester nyomán halad, nyelve észrevétlenül hatással van rá.

Eötvös, mint szellemes eszevő a legnagyobb. Vannak adomái, melyek az előadás művészetének legtökéletesebb alkotásai; vannak kerekded történetei, a melyek a tragédia hatalmas erejével hatják meg az olvasót.

A magyar nyelv összes szókincse engedelmes szolgálja neki. Csak úgy ömlenek a tolla alól; régi, ismert szavak, s mégis az újság varázsával hatnak ránk abban az árnyalatban, a minőben Eötvös használja. Nem bonyolodik hosszú mondatokba, mert nem fejteget, csak mesél. Lapidáris, tömör, velős minden mondata, még a névelőket is elhagyja ott, a hol neki nyügnék tetszik.

Eltünődöm magamban: mennyit kellett ennek az embernek olvasnia, míg így ura lett tollának; mennyit kellett tapasztalnia, míg ennyi mindenféle tárgyról tud, még pedig így tud beszélni!

És soha jobb időben nem jelenhettek volna meg az Eötvös Károly munkái, mint most, mikor a nemzet egyik legnagyobb költőjének az emlékét eleveníti fel, Eötvös földijének, a Dumántúl nagy szülőföldjének, a magyar költői nyelv megteremtőjének: Vörösmartynak az emlékét.

Szükség volt erre. A nyelvromlás mai idejében, midőn úgy szólván az uteza levegőjével együtt szívjuk be a sok magyartalanságot, s mikor aránylag kevés a magyar gondolkodás és magyarul igazán írni tudó ember.

Olvassátok el Eötvös megemlékezését Vörösmartyról, s tegyetek tanúságot róla, hogy a mikit írtam: igaz szó volt az.

Gaal Mózes.

POMPÉJI PUSZTULÁSA.

Bulwer regénye. Átdolgozta Gaal Mózes. 8

Utána ment Apäicidesnek s újra megszólította:

— Nem csodálom, hogy futsz előlem; az igazságnak még sokat kell küzdenie, míg a maga igaz fényében fog ragyogni. Hullám hullámot ver fel az emberi szívben, a tiedben is, Apäicides, de majdan színbeverődnek a hullámok, s kisüt reád is a mi igazságunknak a napja. én hiszem . . . tudom, hogy így lesz! A földi élet minden szenvedésért kárpótolt majd a mennyei üdvösségnek egyetlen pereze . . .

— Minden e világon merő áltatás és hiteltetés — viszonzá indulatosan Apäicides . . . Minő büszke reményekkel léptem be először Isis templomába és most . . .

— Hamis nyomon indultál, Apäicides, hogy az igazságot keresd és megtaláld. A ti köből, márványból faragott isteneitek mind hamisak. Hiába rakosgatjátok tele az emberi elmének és képzelgetnek hívságos czifraságaival — gyarlók és mulandók mind . . . A mi istenünk örök és igaz. Leküldötte egyetlen fiát hozzánk gyarló emberi formában, hogy példája legyen a legtökéletesebb erényeknek. A mi Urunk Jézus Krisztus oly mintaképe a jóságnak és emberszeretnek, hogy még akkor is Istennek kellene tartanunk, ha ember lett volna. Midőn érettünk a keresztfán meghalt — az egész emberiség martirjává lett: egyformán szívére ölelte az embereket, nem választott ki egy társadalmi osztályt, egy nemzetet . . . Látom arczodon, hogy meg vagy hatva, igen . . . igen, a te szívedbe be fog költözni az Üdvözítő, mint az ő szerény hajlékába . . . Ne kételkedjél, jer velem, együtt van a gyülekezet, jer és légy a mi testvérünk, mert mi mind egyformák, mind testvérek vagyunk az Úrban! Az Úr Jézus Krisztus mondá: «Jertek hozzám, ti szomorúak és fájdalmas szívűek, én titeket megvigasztallak!»

— Most nem, . . . majd máskor! — mondá Apäicides.

— De épen most . . . most kell jönnöd! — ostromlá hévvel Olinthus.

Az ifjú rajongó előbb meg akart győződni arról, hogy van-e igaza Arbacesnek. A tudás szomja égette a lelkét, a reménynek gyöngye szála füzte még az egyiptomihoz. Csaknem futásnak eredt, s így érkezett Arbaces házához. Alig győzte már lélegzettel, midőn végre a komor külsejű palota

küszöbén megállott. Olinthus messze elmaradt mögötte. Nem is igyekezett őt utólag követni.

Arbaces háza körül magas fák voltak, melyek árnyékba borították ezt a külsőleg rideg épületet. A ki nem járt benne, fogalma sem volt arról, hogy minő sajtósága a belseje, minő pazar fény-nyel van berendezve. Széles oszloposarnok vezetett az ajtóhoz, az egyiptomi sphinx sejtelmes szobra, a mint a hold reá sütött a maga némaságában csaknem fél-elmesnek tűnt fel. Pedig szép volt az a szobor, igazi művész alkotta.

Apäicides ösztönszerűleg félni kezdett.

Kopogtatott az ajtón, s egy karsú ethiop rabszolgánőt kinyitotta azt, némán intett neki, hogy belép-het.

Művészi faragású bronz-kandelaberek terjesztettek fényt a pitvarban, a falakon hierogliphek voltak sorjában festve. Egy másik rabszolgánólépett elebe.

— Arbaceset keresem! — mondá remegve Apäicides.

A rabszolgánőt némán bölintott

a fejével, s vezette Apäicideset egy keskeny lépcsőn fel az emeletre. Számos szobán mentek keresztül, s végre egy félig megvilágított teremben papyrus-tekercsekkel telcrakott asztal mellett ülve találák Arbaceset.

Közelében kisdud háromláb állott, abból tömjénfüst szállott fel. Mellette az égboltozatot ábrázoló gömb, rajta a csillagok jegye. Számos műszer hevert a másik asztalon, melyeknek rendeltetését és ezéjét Apäicides nem tudta. A tetőn hosszúkák

ablak volt vágva, azon szűrődött keresztül a holdvilág.

— Ül le Apäicides! — mondá az egyiptomi, a nélkül, hogy ő maga fel kelt volna a székről.

Apäicides némán engedelmeskedett.

— Azt szeretnéd úgy-e tolem megtudni, hogy mit kell nekünk okos, tanult és gondolkozni szerető embereknek hinnünk és mit nem?

— Azt.

— Figyelj reám barátom, meg fogom neked magyarázni. Ez a csodálatosan szép és nagy természet magától nem keletkezhetett, kellett valakinek lennie, a kiteremtette; a rend és tökéletesség, mely ebben a természetben nyilvánlik, s a mely eltölti az embert bámulattal — nem lehet magától. Nos hát kell valakinek lennie, a ki mendezt intézi. Ti görögök az istenek egész sorát eszeltek ki, úgy, a mint a képzelet megcsinálta; ámde a tudósnak nem kell képzelet, a tudós gondolkodik s nem érez. Nyitva áll előtte a természet könyve, s abból olvas.

GLAUKUS ÉS ARBACES JONÉNÁL.

Megismeri a természet titkos erőit, s olyan dolgokat tud, miről a buta tömegnek sejtelve sínesen. Az a tudomány pedig, mely e titkos erők megismerésére vezet: a *bűbájosság* vagy a *mágia*. Ezt ismerem én, ezt fogom veled is megismertetni. Mindaddig, míg ez a mi hatalmukban van, uralkodunk a tömegen. Olvasunk a csillagok járásából, a nép hadd higgye, hogy tudjuk a jövőt, mi pedig éljük az észadta nagy hatalommal. Ámde ne feledkezzünk meg arról sem, hogy kiveszszük

részünket a földi élet örömeiből. Legyünk okosak, fiam!

És alig hogy szavait befejezte: megzendült valami csodálatosan édes zene, lágy szellemhang, mintha nem is a földről jött volna. Olyan zene, minőt a rege szerint az arany idők pásztorai hallhattak Thessalia berkeiben vagy a paphosi hős ligetekben. Hiába akart Apäicides azokra a hamis okoskodásokra felelni, a melyeket az imént az egyiptomitól hallott a zene hatalma uralkodott érzékein . . . felhevült képzelete, megerőtelt agya, mintegy álomba merültek. Most kezdődött az igazi varázslat, melynek ellenállani nem tudott.

Midőn a zenének utolsó akkordjai elhangzottak, az egyiptomi megfogta a félig kábult ifjút és bevezette egy másik terembe. A boltozatos tetőn ezer meg ezer csillag gyúlt ki . . . olyan élethívek, mintha az igazi mennyboltozat lett volna; rózsaszínű felhők úsztak a villogó csillagsátor alatt, mindenik egy-egy mesebeli istennő alakját öltötte fel — a zene pedig megszólalt újra bűbájosan, édes remegéssel töltvén meg a szívet, mintha a szférák zenéje lett volna.

— Káprázat ez? . . . Minő káprázat ez? . . . — dadogta Apäicides — az imént azt mondtad, hogy nincsenek istenek, s ime . . .

— Ne gondolkozzál Apäicides, hanem gyönyörködjél . . . gyönyörködjél! — biztatta mosolyogva az egyiptomi a törbe esalt madarat.

És újra föllebbent egy függöny, a ragyogó fényben úszó terem látszott. Tömjén, jázmin, ibolya, rózsilla illata úszott a levegőben. A karesz oszlopokat rózsilla- és más virágfüzerek öveztek, arannyal áttört hófehér kárpit díszítette az oszlopfőket; szikrázó cseppek törtek fel a szökőkútból, melyek káprázatos színekben játszottak; a padló alól, mintegy titkos kéz intésére dúsan terített asztal emelkedett ki, fejedelmi asztal ennél pazarabb nem lehet. Az asztal körül heverő pamlagok arany csillagokkal himzett kék bársonyszövetből . . .

Álom volt ez mind, nem valóság . . .

És az andalító zene zengett. Lenge fátyolba öltözött tündérek táncoltak a bűbájosan szép teremben, virágfüzérrel öveztek Apäicides halántékát; arany serleghől kínálták tüzes borral. Arabes pedig gyémánt tiarával a fején aranyos ruhában hevert a pamtagon, s csengő hangon biztatta:

— Igyál, fiam! . . . igyál! . . . a bor édes! Azért vagy ifjú, hogy mulass! Gondold meg, hogy egy marék por és hamú lesz belőled!

És egy fülkére mutatott, hol esontváz meredt reá . . . egy borzalmas esontváz.

Apäicides nem tudta, mi történik vele. A bor elkábította, a zene elbódította . . . Ivott és az álom tündér karja fonódott nyaka köré . . . álom volt. A bűbájos meglopta esztétől . . . Minő léssen majd fölébredése?

VIII.

A gladiátorok koresmájában.

Keressük fel a szegények és elhagyottak tanyáját. Menjünk el abba a koresmába, a hol a bérért viaskodók: a gladiátorok tanyáznak. Szűk az utca, alacsony a ház, a falon gladiátorok képe látható, a mint javában üritgetik a boros kupákat. A koresmaczégér meg volt tehát már az ősidőkben is.

A koresma ivószobájában kis asztalok voltak felállítva, az asztalokat egymástól korlátok választották el. Az asztaloknál többen ültek; egyik ivott, a másik perditette a kozkát.

Kora reggel volt még, eléggé jellemzetes a gladiátorok életmódjára, hogy már ekkor ott ültek a koresmában és ittak. A koresma falain rikító színű falfestmények ékeskedtek, s piszoknak egyáltalában nem volt semmi nyoma. E tekintetben a pompéjiek izlése előnyösen különbözött a maiótól.

— Istók ucsese, ez a bor, a mit nálad iszunk, vén potrohos Burbo, nem jobb a lőrénél! — jegyzé meg egy izmos gladiátor, s nagyobb nyomaték kedvéért jót vágott a koresmáros széles vállára. — Olyan híg, hogy a vérünk savóvá változik tőle! . . .

Az elhízott Burbo hajdanában szintén gladiátor volt, de mióta megnőtt a potroha s mértéktelenül elbájásodott, nem állott ki többé a porondra, koresmát nyitott a kollégái számára. Nos hát ez a Burbo nem vette jó néven ezt a nyers tréfát;

— Tartsd meg magadnak az ilyen ostoba tréfát — bömbölte iszonyú vastag hangon — az én borom jó neked, kit maholnap úgysis a czinteremben nyújtóztatnak ki.

— Ne károgl, vedlett holló! — vágott közbe egy másik gladiátor — még megérem, hogy meredben felkötöd magad, ha látod, hogy nekem adják a pálmát; s ha a szerencse egy kis pénzmaghoz juttat az amphiteatrumban — akkor látom újra a te lebujsodat, mikor a hátam közepét.

— No halljátok, hogy dobálózik a szavakkal ez a csesemő kakaska! — ordítá haraggal a

koresmáros. — Halljátok ti Sporus, Tetraides, Niger! Leharapom a fejemet, ha a fél ujjatokkal nem vágjátok oda a homokra! . . . Hm, még veletek akarná fölvenni a versenyt!

— Miért ne venném fel! — kiáltott önérzettel a gladiátor.

Erre a három egyszerre felugrott az asztal mellől, s villogó szemmel kérdezte:

— Te, dicsekvő

Lydon, velem akarná kiállni a porondra?

Lydon nyugodtan keresztbe fonta a két karját, s vakmerően farkasszemét nézett mindahárommal.

— Csak türtőztessétek a heveteket — mondá — nemsokára megkezdődnek a viadalok, akkor reá értek, hogy kihívjátok.

— Csak hívjátok kiőt! — ingerlé a gladiátorokat Burbo, a koresmáros, s ha csak egy fittyet is tesztek reád, mesék el a Párkák életmódját!

— A köteledet talán! — vágott közbe csufolódva Lydon . . . Itt van egy sestercius, végy magadnak.

A koresmáros hirtelen megfogta Lydon kezét, s úgy megszorította, hogy ujjai hegyéből kibugygyant a vér s a körülötte állók ruháira feeskendezett.

A gladiátorok vad hahotája hallatszott.

— Megtanítlak én téged móresre, te iczkifizki kakas! Az én izmaim is birják még! Húsz esztendeig ott viaskodtam én is a czirkuszban, s nekem is kijutott a babérból elégszer . . . Egy ilyen éretlen gyermek mer még velem paczkázni!

Az ifjú gladiátornak egyetlen arcizma sem rándult meg; az arcán most is az a gúnyos vonás játszadozott, mint az imént. Mihelyt Burbo eleresztette a kezét, mint a vadmaeska, oly gyorsan ugrott elő viadalrakészen. Vad, ujjongó ordítás tört ki a torkából, s a következő pillanatban nagyot döngött a padló; Burbo iszonyú teste döngetté meg, a mellére térdelve állott Lydon, a fiatal Herkules.

Ha még három másodperczig így kellett volna maradnia, nyilván nem lett volna arra a kötélre se szüksége, hogy életét hamarosan befejezze, melyet Lydon ajánlott fel az imént neki. Ámde a zuhanás okozta zajra felpattant a másik szoba ajtaja s egy iszonyú asszony-személy jelent ott meg: Burbonak a hitvestársa. A Burbo felesége maga is egykor híres nő-gladiátor volt, mert Rómában a női hivatással nem ellenkezett az erőművészetnek ez a fajtája. Ez a szendenőátkarolta kigyó módjára Lydonnak a nyakát s azt illendő módon megszorít-

va lerántotta férje melléről. Épen az utolsó pillanatban történt, mert Lydon körmeit belemélyesztette Burbo nyakába, s csak egy szorításra volt szükség — a szeme úgy villogott, mint a vértől megittasodott vadállaté . . .

— Habet! . . . Habet! — kiáltozák a gladiátorok. Ez a *habet* pedig azt jelentette, hogy megkapta a magaét, vagyis legyőzöttnek tekintendő.

Burbo azonban feltápázkodott, s dühtől tájékozódó ajakkal ordítá: (Folyt. köv.)

EZER MEG EZER CSILLAG GYÚLT KI.

A MEDUZÁK.

Ha a nem szakértő a tengerpartra lép, bizonybizonny nem kis zavarba esik, ha körülnéz. Természetráji ismeretei úgy, a hogy megfelelték, míg szárazföldön a tudni vágyó apróság kérdéseire azt mondhatta: ez madár; az gyík; ez meg bogár . . . amott egy hársfa, mellette a tölgyfa stb. De ime beállott az apály és a tengerparton körülnéz . . . tudásának utolsó fonala is elszakad és jómaga is ámulva nézi azt a kékesen csillogó kocsonyacsomót, melyet a dagály itt hagyott . . . mi lehet ez? *Meduza*. Hát a sárgászöld csillag? *Tengeri csillag*. Mi lehet az a fehéres zaeszkó, olyan, mint egy bomlófélben lévő kélvirág, számtalan kacskaringós szál nyüzsög körülötte. *Tengeri rózsza*. A nevet megértjük, a fogalmat nem. Állatok! de hiszen az állat fogalma nem fér össze a látottakkal. És tanácstalanul áll az ember, fogalmi összezavarodnak.

A mit először megértetünk vele az, hogy a tenger számtalan állatesoportnak az otthona, melyek semmiben sem hasonlítanak a szárazföldi állatvilághoz.

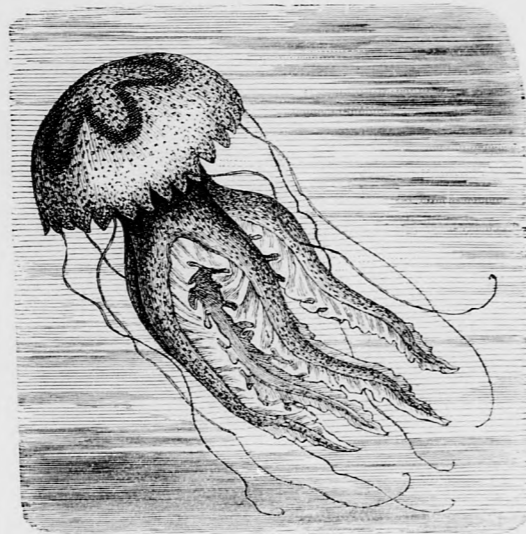
Nézzük az első példát, a *meduzát*: ha szárazföldre vetették a hullámok, olyan, mint formátlan nyálkából alkotott puha tányérka. Csakhogy itt a parton nem egyéb, mint hulla. Míg elemében van ott úszkál sereggestül a tenger végtelen kékségén, olyan, mint egy rózsás, kékes vagy sárgás majdnem átlátszó harang, mely ritmikusan össze-összehúzódik, jeléül annak, hogy élő állattal van dolgunk. Belsejében rózsas- vagy keresztalakú valami csillog, alul pedig számtalan szalagféle lebeg a harangból, mintha fátyolrongyok és csipkék lennének.

Hogy ez állat volna . . . hitetlenül azt kérdezzük: hol hát a feje, farka, lábai? Hol az arca, melyből a szemek ránk néznek? Ezek a fogalmak ráillenek ugyan a szárazföldi állatra, illenek egy madárra, rákra, gyíkra, lepkére, de nem meduzára.

A madárnak van feje, ezen a fejen szemek és fülek, melyek az agygyal összekötésbe állanak. De hol a meduzának a feje? A kis harangnak szélén köröskörül egy egész sor egyes vagy egymással összefüggő idegszalakat látunk az agyhoz hasonló tartalommal. Ugyanezen a szélén ülnek néha sűrűn egymás mellett sorban, néha szép formás, ragyogó kis szemek, valamint apró fülecskék. Azt hinné az ember, hogy az egész kis harang egy fej . . . de hol van aztán a test? Ez a kis állat úgy mozog, hogy a harangot összehúzza

és újra kifeszíti, ezalatt vizet szív magába és újra kiereszti, a mi pedig mindannyiszor egy lökést okoz, a mozgást. E szerint a feje volna egyúttal a testet mozgó tag is? . . . éppen mintha közülünk valaki úgy akarna mozogni, hogy homlokát ráncsolja. Ez sem elég még.

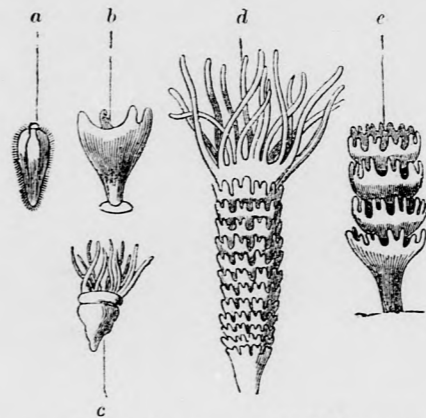
A harang falán át csillog valami — ezek a belső szervek; aztán láttuk azt a csipkétet, szalagokat, melyek lecsüngenek róla . . . ez a gyomor, az emésztőszervekkel. Ennek a csipkétetnek végében van a száj. Fölfelé a kis harang teljesen zárt s mintegy burka azoknak a szerveknek, melyek belőle kiindulnak és melyeket megvéd. Az állat hasának is nevezhetjük e szerint, melybe a szájon bevett étel a szalagokon át bejut.

Világító meduza (term. nagy. 16 cm. hosszú).

Mivel pedig ugyanitt vannak a szemek és fülek, természetszerűleg ez a kis harang fej is, has is egyszerre, vagy: fejében hordja a hasát és szája ott csüng, hol a levágott emberfejnek a bárzsingja volna. Végre meg kell emlékeznünk azokról az apró finom pehelyszálakról, melyek a harang szélét, mint hosszú szempillák a szemet körülveszik és melyek idegen testre — a mint tengeri fürdőben magunk is tapasztalhatjuk — úgy hatnak, mint a csaláncipés. Ezek mérges csápjai az állatnak, de egyúttal védő- és támadóeszközei. Az ellenséget távol tartja magától velök, a kisebb állatokat pedig elzsibbasztja ezekkel, csüngő ajkaival megragadja és szájába tolja. Mert bármilyen ártatlannak véljük e szép virághoz hasonló tündéretet, falánkok ők és rettegett ellenségei a kisebb és legkisebb állatoknak.

Nem csoda tehát, hogy ez a különös állat, mely semmiben sem hasonlít más élő állathoz, szokásaiban is egészen elüt a haltól, madártól vagy az embertől. Pedig nagyságban gyakran utóleri, sőt néha túl is szárnyalja azokat. A *Cyanea arctica* harangjának például két méter az átmérője és csaláncsalagjai negyven méterig is lenyúlnak belőle. És ezek az óriások színeikben is a legszebbek. Családi életük pedig egészen fantasztikus: életének kezdetén ez az állat nem mindjárt ilyen úszó harang, hanem egy helyhez kötött polyp, egy teremtmény, hasonló a korallhoz vagy tengeri csillaghoz, körülbelül egy kis virágtölesér, mely nyílásával vagy szájával fölfelé, odanőtt a földhöz. Ezen a polypon képződnek később kis bimbók, melyek aláhullva megfordulnak és mint apró harangok önállóan úsz-

Egy meduza kifejlődése (a—e. a kifejlődés egyes alakjai).

nak és működnek. Vagy más esetben ez a polyp meghasad, egy virágyúrást képez, melynek legfelső virága leszakad, felbukik és meduza lesz, így rendre a többi is sorjában, míg az egész polyp ilyen önálló meduza-gyermekekké nem változott át.

De előfordul az is, hogy az ilyen meduza-gyermekek soha sem lesznek önállóakká, hanem kezdettől fogva összenőve egy hatalmas kolóniát egy «meduza-államot» alkotnak, valóságos mesebeli alakot, mely száz sőt több életből képződött. Mindegyik egyén szorosan összefügg a többivel. És minő elmés munkabeosztás jött itt létre idővel! Bizonyos száma ezeknek a meduzáknak nem tesz egyebet, mint eszik, de ennek az éltető ereje akár a spártaiak fekete levele az egész államnak polgárait élteti; egy másik része a polgároknak csak úszómozdulatokat tesz, mire az egész államgépezet mozgásba jön; vannak olyanok, a melyek,

mint a hadsereg, védőmunkát végeznek és végül olyanok, melyek a család fenntartására hivatottak . . . de azért minden csoport a maga munkáját a többiért is, az egész államért cselekszi. Az egész pedig annyira csodás, annyira természetfölötti, hogy tanulmányozása nemcsak a természettudósnak, de még a bölesésnek és nemzetgazdásznak is tanulságos és élvezetes volna.

Sylvia.

VÖRÖSMARTY.*

Bizay, a nemzet bárója, soha se csinált szentebb dolgot, mint a mikor Vörösmartynak csinált egy arany napot. Az utolsó napot, melyen a nemzet nagy költője még egyszer boldog volt.

Elfelelte nemzete bukását, eszményeinek romba döntését, reményeinek elsorvadását s hanyatló életének minden keserűségét. S együtt dudolta barátai-val Farkas Miska hegedű szavára:

«Hess légy, ne szállj rám, beteg vagyok ám én!
Adj egy csókot magyar lányka, meggyógyulok ám én!»

Ezt dudolta utoljára, halála előtt három hónappal Balaton-Füreden a fürdő közelében, az arácsi halász tanyán.

Vörösmartyt akkor láttam először és akkor láttam utoljára. De jól megnéztem. Siheder észszel, de tudtam már: ki ő s mije a nemzetnek. Kovács János volt első tanítóm az elemi iskolában. Vére és vallása és tudománya szerint erős érzésű magyar.

Az ábéabot a Szózatot kezdte tanítani. Mikor pedig már irni tudtunk: le kellett ezt irnunk. Még pedig nem mindennapi papirosra. Valami fényes, sima, erős, kissé kékes vagy zöldes színű papirost szerzett e czélra, azóta se került kezembe ilyen papiros.

— Mindennap elhozzátok gyerekek, minden nap látni akarom, meg van-e ez az írástok. El ne vesztésétek, be ne piszkoljátok, éjjel a fejetek alá tegyétek, reggeli és estéli imádság előtt mindig elmondjátok; édes apátokat, édes anyátokat rá megtanítsátok.

«Hazádnak rendületlenül légy híve oh magyar!»

— Mert ezt gyerekek Vörösmarty Mihály írta. A mi édes nemzetünknek legnagyobb költője. Tudjátok-e mi a költő? Hajdanában az Isten, mikor beszélni akart az emberekkel, prófétákat küldött az emberek közé, azoknak mondta meg mondanivalóját s Istennek üzenetét azok adták

* «Utazás a Balaton körül» című munkából.

tudára az embereknek. Mai időben az Isten a költők útján adja tudtunkra izenetét. Legfőbb izenetét és legszebb mondanivalóját Vörösmarty Mihályra bízta. Ő neki hagyta meg, hogy eljönne hozzánk, magyarokhoz s mondaná meg nekünk, hogy ébredjünk fel valahára és szeressük hazánkat. Ez a Szózat is Istennek izenete hozzánk. Úgy megtanuljátok, mint az ó-testamentomi próféták intését.

Ilyennek képzeltem én Vörösmartyt. Csodálatos képzelet volt ez.

Volt egy derék, kitünő birtokos és nemes öreg barátunk a vármegyében. Molnár Dénes tótvásonyi birtokos, Molnár Aladár barátomnak édes apja, talán szegről-végről rokonom is. Abban az évben s később haláláig balaton-füredi szőlejeben lakott s én Aladár fiával gyakorta együtt voltam. Ezen a napon ezt mondta nekünk:

— Fiaim, ma leviszlek benneteket a Savanyúvizre s megmutatom nektek Vörösmarty Mihályt. Ámbár nem vagytok már kis gyerekek: azért menjetek hozzá és neki kezet csókoljatok. Az ő keze szent kéz és el ne felejtsetek azt a napot, a melyen az Isten megengedte nektek, hogy Vörösmarty Mihályt meglássátok.

Ez volt 1855-ben Szent István napja előtt egy-két nappal.

Mi Aladárral előbb oda mentünk az arácsi halász kunyhóhoz, mint az urak.

Jött Vörösmarty. Csodálatos érzéki csalódás ülte meg lelkemet. Úgy jártam vele is, mint Deák Ferenczcel, a mikor először láttam.

Az a fej, mintha sokkal nagyobb volna; azok a szemek, mintha sokkal ragyogóbbak volnának; az a termet, mintha óriási volna! Egész alakja körül — mintha a szentek sugára volna.

Leült, evett, beszélgetett, nevetett. Idő kellett ahhoz, míg észrevettem, hogy ő se nagyobb, mint más, s ő is ember, mint más s mig újra és újra eszembe jutott, hogy mit is mondott, mikor kezet csókoltam neki:

— Szervusz fiam, papnak csókolj kezet, ne nekem.

Középtermetű, nem kövér és nem sovány, bajusza és torzsolt szakála szürkülni kezd, de még nem fehér. Keveset és csöndesen beszél szép tiszta hanggal. Lassan sétálgat társaival. Két szemöldöke közt mélyebb redő s két szemöldöke tiszta, fényes szemekre vet árnyékot. Szép összhangzatos napbarnított piros arcz. Rövid kézfejen jó vaskos ujjak. Barna ruhája.

Az a halászkunyhó, a mely akkor állott, ma

nincs már meg. A hatvanas években jóval nagyobb putrit emeltek helyette. Leveles színben volt az ebéd s nem a kunyhóban. Fele se fért volna oda a társaságnak.

Felköszöntők nem voltak, míg a cigány oda nem jött.

Szentgyörgyi Horváth József elküldött a bandáért s Farkas Miska, nyalka úri cigányprimás csakhamar ott termett művésztársaival.

S a mint lezengett egy szép dal a hegedűről, azonnal felállott Vermes Illés s lelkes nagyszavú felköszöntőjében üdvözölte Vörösmartyt, nemzetségünk örökéletű nagy költőjét.

Felköszöntő jött felköszöntő után, de Vörösmarty nem szólalt fel.

Végül Szücs Antal emelt poharat:

— Hallgat a költő, nincs igaza. Én mondom azt, igaz tisztelője, mindennapi látogatója. Engedje meg, urambátyám, hogy én most ellenzéke legyek, vele szembeszálljak.

Zsebéből kivett egy kis papirost. A költő utolsó daltörödéke volt ráirva. Nyéken, Baracsán jutott hozzá.

— Ime uraim, barátaim: ezt írta a költő alig pár hét előtt:

«Fogytán van a napod, fogytán van szerencséd...
Fogytán van erszényed, fogytán van a borod,
Mire virradsz te még szegény magyar költő?
Van-e még reménység? Lesz-e még hajnalod?
Férfi napjaidban hányszor álmodoztál,
Büszke reményekkel kényedre játszottál!...»

Vörösmarty közbeszólt:

— Ezt az irka-firkát ugyan elhallgathatta volna uramöcsém!

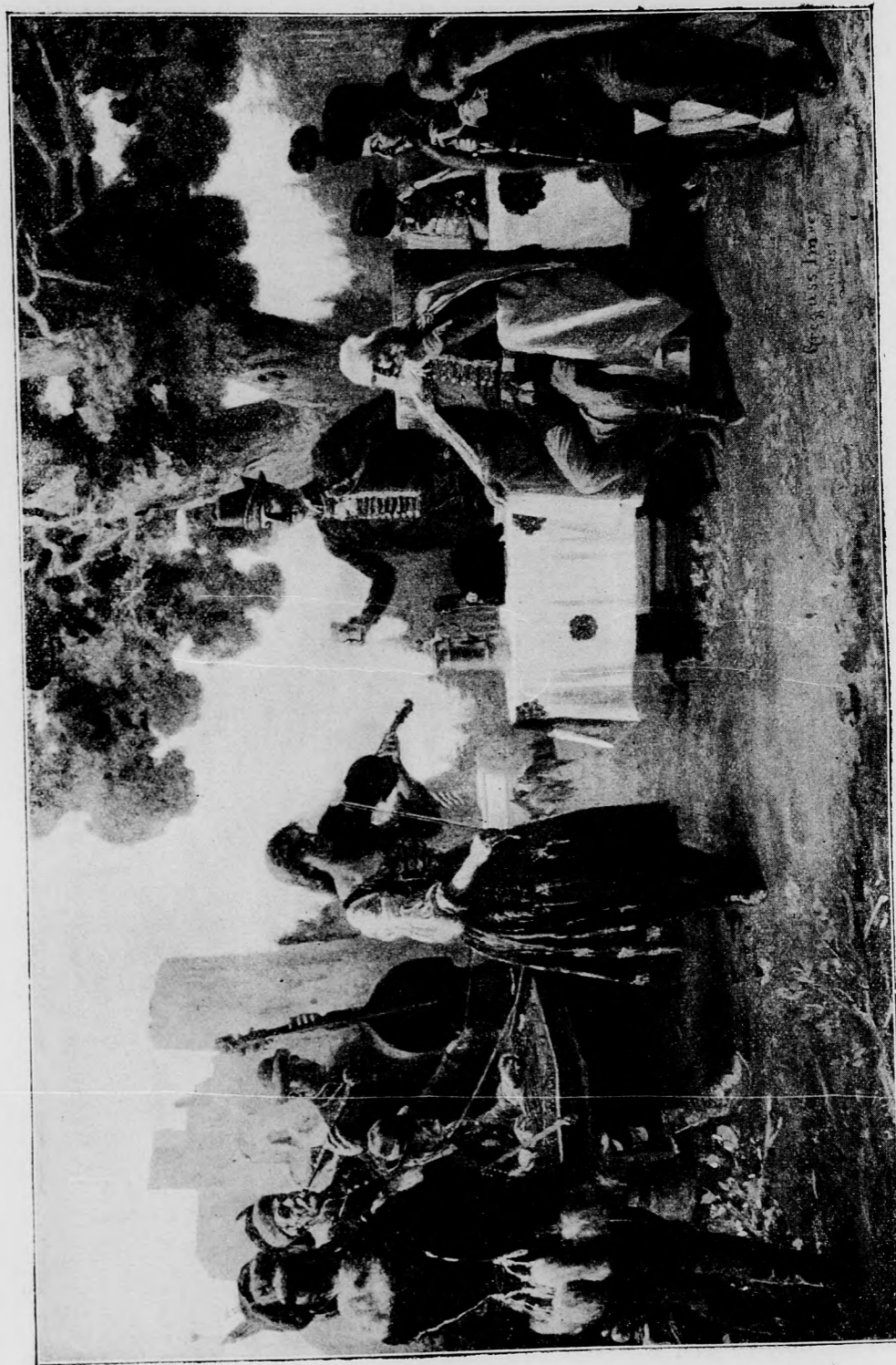
— De nem hallgatom el, hanem kimondom itt bátran, hogy ha van Isten az égben: akkor Vörösmarty Mihály férfialmai még megvalósulnak s büszke reményei még beteljesülnek s a mi hazánk még szabad lesz és dicső. Ha van Isten az égben: az megáldja Vörösmartyt. Erre emelem én poharam.

Felugráltak a férfiak, ráhúzta a cigány, fölzúgott a harsogó éljen s odarohantak mind az öreg költőhöz, ölelték, csókolták, sirva megáldották, még ruhájának szegélyét is könnyekkel öntözték.

Bizony nem volt az érzéki csalódás. Bizony a szentek sugára vette körül a költő alakját!

Szentgyörgyi Horváth József odakiáltott Farkas Miskához:

— Azt a Rákóczit fiam!

CZINKA PANNÁ. — GREGUSS IMRE FESTMÉNYE.

S megharsant az az induló, melyet hat év óta nem hallott Magyarországon senki.

Börtönnek sötétsége várta azt, a ki Rákóczi dalát el merete huzatni.

De erre mégis esendősebbek lettek az urak.

Nem félték ők, de féltették a költőt.

Szücs Antal odasűg Szentgyörgyi Horváthhoz:

— A «Hess légy»: ez a költő mulató dala.

Ismerte ezt a dalt túl a Dunán mindenki.

Apámnak is ez volt kedves dala. Meg a Lucia Panna dévaj dala.

Szentgyörgyi Horváth int a cigánynak. S a cigány a mint bevégzi a Rákóczit: se lassan, se gyorsan, csak úgy közép módon megkezdi azt a dalt:

«Hess légy, ne szállj rám, beteg vagyok ám én!
Adj egy esőkot magyar lányka, meggyógyulok ám én!»

Mind az urak utána dalolták.

És dalolta csendesen a költő is. Szép tiszta mély hangja mint a harangszó, úgy zúgott bele abba a zajos énekbe.

Én legalább csak az ő hangját hallottam.

Ez volt igazán utolsó dala. S a hogy a zene szólt, húszszor is elbúgta egymásután.

Nagyon kicsi dolog ez és én mégis leirtam.

Mert nincs Vörösmartyról, nincs múlt időnk nagyságairól olyan kicsi dolog, a mit én szívesen le nem írnék. A mit én koromnak s az utánam következő nemzedéknek számára a bús feledékenység karmai közül szívesen meg ne mentenék.

De másnak is kötelessége volna ez!

Petőfi életének részleteit összeböngészik utó dai. Örül a lelkem, mikor ezt látom. Már olyan eszmadiának is tudjuk a nevét, a kinél egykor eszmát varratott vagy foltoztatott: Idáig menni nem szükséges, de ez se baj. Ha selejtes is, inkább több legyen, mint kevesebb vagy semmi. Az életnek minden apró részlete ezer és ezer ember figyelmét költi fel. S a figyelem először a részletet, azután magát az életet öleli át. Végül azt, a mi a költő életében fenség és örök tanulság az egyén számára és a nemzedékek számára. Átalakul az az élet utóbb nemzeti hagyományyá s a rég elporlott élő nemzeti hőssé. S a nemzet gazdagságát nemcsak vagyonának ezer milliói, erejét nemcsak katonáinak százezrei teszik. Gazdagságának hatalmasabb és fenségesebb része múltjának dicsősége, hőseinek sokasága. És az az önrész, a melyet ezek fénye költ ki s növel ma-

gasra és terebélyessé. Rengeteg erdő a nemzeti önbizalom, de a világosság nélkül, melyet az ősök dicső példáinak napfénye gerjeszt, elsárgul és elhervad az.

Mit csinál a német nemzet nagyjaival?

Nézd meg magyar író: mit csinál Dürer emlékezetével és Goethe kalandjaival? S mind a többiekével?

Minden porszemét összegyűjt: halom lesz belőle. Minden fűszálat összegyűjt: pázsit lesz belőle. S ápolja a halmot, öntözi a pázsitot.

Vörösmarty, rólad elfelejtkeztek az utóbbi évtizedek. S néhány évtized még s nyoma idat elfödik a feledés sűrű fellegei. Néhány ifjú, néhány tudós, néhány lelkes nő buzdul még föl örökké szép alkotásaid fényén és melegén: de életed apró titkait, gondolataid és érzelmeid fejlődésének részleteit nem búvárolja senki. Mintha Gyulai Pál nagy művével bezárult volna mögötted a világ örökre.

Pedig a te életed oly szép és oly gazdag. Oly ragyogó és melegítő.

Cserhalmod utóhangjaként jól irtad ez előtt hetvenhárom esztendővel: téged a sors erős vaskarja hamar lehúz örökre, sírodat benövik a vad fák ágai s ki fog még emlékezni felőled, s ki tudja, hogy megfáradt alakod hamvára hol nehezedik a domb.

Nem tudják.

S ha tudják is: kevés az. Dicső életének emlékeit gyűjtjük össze s ne csak sirjának koszorúit.

Eötvös Károly.

AZ ÚJ HAZÁBAN.

Irtá: Verne Gyula. Fordította: Zsigány Árpád.

— Menjünk oda! — kiáltott föl Jack.

— Menjünk! — ismételte Wolston úr is.

De két mérföldnyi út a sziklákon keresztül, ebben a rekkenő hőségben, végzetes lehetett volna Wolston úrra, s azért Zermatt úr közbeszólt:

— Ne ma . . . most már későn is van . . . majd holnap. S minek mennék gyalog, mikor vizen is oda juthatunk, még pedig fáradság nélkül . . . Mert ez a völgy bizonyára a tengerig nyúl: hisz folyója is van, a mely mindenestre a tengerbe szakad . . . Majd fölkeressük a sajkával, s akkor egy-két nap alatt átkutatjuk.

Ennél okosabbat semmi esetre sem tehettek. Megfordultak tehát, visszamentek a tengerpartra, megebédeltek, aztán még sétálgattak egy darabig, s úgy kilenc óra tájban fölmentek a hajóra aludni.

IX.

A partvidék. — A pinguinek. — Megint egy folyó. — Ismeretlen vidék. — A déli hegylancz. — Tervek holnapra. — A Montrose-patak.

Másnap reggel hat órakor fölszedték az *Élisabeth* vasmaeszkáját. Most Wolston úr kormányzott, s a sajka elég közel járt a parthoz, hogy jól láthatták a vidéket.

Számításuk szerint a tegnapi látott völgy négyöt mérföldnyire lehetett a Licorne-öböltől dél felé, tehát két-három óra alatt oda érhetnek. A part itt is mindenütt sziklás és kopár volt. Fának, növényzetnek sehol semmi nyoma; mindenfelé magas gerinczű mészkő- vagy gránit-sziklák, melyekbe a tenger mély üregeket vájt. A vízben azonban jobbról is, balról is a hajó mellett seregestől ficzkándozott a tok, köztük hat-hét láb hosszú halóriások is; Jack és Ernő nagyon szerettek volna csónakba ülni és szigonynyal vadászni rájuk, de persze a hajónem állhatott meg a kedvükért.

De minél inkább dél felé mentek, annál jobban meglevenedett a partvidék. A vízi madarak csoportosan röpdöstek a parton: szárcsák, vízi tyúkok, viharmadarak, halász-sasok, kormoránok és albatroszok vijjogva, rikácsolva szeldeltek a levegőt. Jack minduntalan rájuk akart lőni, de Anna nem engedte.

Hátha épen a Jenny albatroszát találná agyon lőni! — aggódott a fiatal leány; s ez lefegyverezte Jackot.

Kilenc óra felé az *Élisabeth* már egészen alacsony partok mentén siklott tova, de most már sokkal jobbra járt a sik tengeren, mert félni lehetett, hogy közvetlenül a part közelében alacsony, rejtett szirtek veszélyeztetik a hajózást.

Egyszerre csak Jack, a ki figyelmesen vizsgálta a partot fölkiáltott:

— Ah, ez a vidék ugyancsak népes ám! . . . Mennyien vannak ott a parton! . . .

Valamennyien meghökkenve tekintettek oda, s Zermattné ijedten kérdezte:

— Mi az, Jack? . . . Talán embereket látsz a parton? . . . vadembereket? . . . benszülötteket?

— Oh nem! . . . oh nem! — felelte Jack. — Igaz ugyan, hogy ezeknek is két lábuk van, — de egyszersmind tolasok is.

— Akkor hát pinguinek? — kérdezte Ernő.

— Úgy van! — felelte Jack — s így távolról nagyon is emberi formájuk van.

— Igazán szép! — mondta Zermatt úr, a ki ez alatt messzelátóval vizsgálta a partot. — Oly egyenes sorban állnak, mint a katonák; két kis szárnyuk olyan, mint két kar, a lábuk meg fekete, mintha csizmát húztak volna . . .

Az *Élisabeth* most még kijebb ment a sik tenger felé, mert meg kellett kerülnie a sziklapart legdélibb kiágazását, mely messzire benyúlt a tengerbe. De mikor ezt a hegyfokot megkerülte, szemben volt azzal a völgy-

gyel, melyet tegnap láttak meg a keleti partról. — Folyó! . . . folyó! . . . — kiáltott le Jack az árboczról, a hová fölmaszott, hogy először lássa a partot.

Zermatt úr messzelátóval vizsgálta a vidéket. Jobbról is, balról is meglehetősen magas hegyek szegték be a három-négy mérföld széles völgyet, melyet gyönyörű növényzet borított, a meddig csak a szem látott. A két határhegy közt mély partbenyomulás volt, s ebbe az öbölbe torkollott az a faszor közt kanyargó folyó, melyet Jack megpillantott.

FÖLKAPASZKODTAK A SZIKLADOMBRA.

A hajót egyenesen neki fordították a folyó torkolatának, a melyben bizonyára lesz megfelelő hely, a hol horgonyt vethessen. Óvatosan haladtak előre; Zermatt úr kormányzott, Wolston úr és Ernő a hajó orrában lesték a tengert, hogy nincs-e valahol szirt az útjukban, Jack pedig az árbocszőről vizsgálódott. Mindenki hallgatott; valamennyiüket bizonyos elfoglaltság lepte meg, hogy most ismét oly földre lépnek, a melyen előttük még ember soha sem járt. . . . Tizenegy óra lehetett, mikor horgonyt vetettek,

szemben a pálmaligettel, a folyó torkolata előtt. A part ép oly csöndes és elhagyatott volt, mint a Sakál-patak partja, mikor a hajótörtek annak idején először léptek rá. Most Jack ugrott ki először a csónakból; aztán kiszálltak a többiek is, s a magukkal hozott eleségből izletes villásreggelit ettek a lák árnyában.

— Gyönyörű vidék! — mondta Wolston úr evés közben.

— S ez a folyó megbecsülhetetlen kincs, — tette hozzá Zermatt úr. — Sokkal többet ér, mint a Sakál-patak; először, mert szélesebb, mélyebb és nagyobb, aztán meg mert mély, hajók befogadására nagyon alkalmas öbölbeszakad.

— Tán itt jobban lenne lakni is? — kíváncsiskodott Jack.

— Szó sincs róla! — tiltakozott Zermattné. — Meghalnék szívfájdalmamban, ha meg kellene válnom Felsenheimtől, a hol tizenkét esztendeig oly boldogok voltunk!

— De hisz nem lakni jöttünk ide, — nevetett Wolston úr — hanem azért, hogy átkutassuk ezt a vidéket is.

— Miután a folyó elég széles, — szolt most Zermatt úr — azt hiszem, legjobb lesz, ha a sajkával fölfelé hajozunk rajta; így legalább valamennyien együtt maradhatunk.

— De föl birunk-e menni a vízfolyás ellenében? — kételkedett Jack.

— Föl, ha megvárjuk a tengerdagályt. . .

— De az csak hat óra múlva lesz! . . .

— Akkorra meg besötétedik — tette hozzá Ernő.

— Ez igaz — felelte Zermatt úr. — Várjuk meg tehát a holnapot, s akkor mindjárt kora hajnalban indulhatunk.

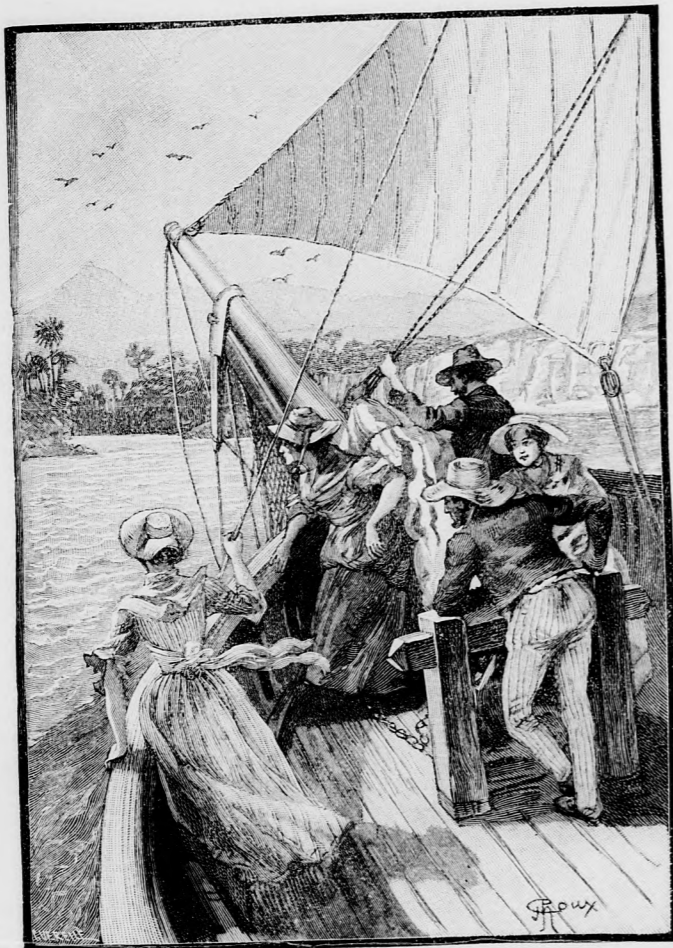
— S addig mit csinálunk? — türelmetlenkedett Jack.

— Körüljárjuk az öblöt, meg a környékét; a hölgyek pedig pihenhetnek addig itt.

A reggeli után tehát Zermatt úr, Wolston úr, Jack és Ernő elindultak fölfedező útjukra. A szigetnek ez a része fölötté termékeny volt. Lombos faóriások árnyékolták be a buja füvel borított talajt, hol ezer meg ezer kérdőbő táplálékot talált volna. Mindenfelé apró patakok szeltek keresztül-kasul a tájat, s esőregdeztek a folyó felé; délnyugatnak pedig magas hegláncz zárta el a szemhatárt.

Ernő mindjárt fölrajzolta ezt a heglánczot is Új-Svájcz térképére, mely lassankint határozott alakot öltött. Az északi part körülbelül tizenkét mérföldnyi hosszú, meg-

lehetősen egyenes vonal volt, mely egyfelől a keleti fokban végződött; a keleti part szintén egyenesen haladt az Üdvöböl; itt a tenger mélyebben benyomult a partba, mely az öböl másik oldalán erős hajlással kanyarodott a Csaló-dás-fokig, a honnan nyugat felé folytatódott. A nyugati partvonal két öböl szaggatta meg: a Nautilus-öböl, melybe a keleti folyó torkollott, meg a Gyöngyház-öböl. Az a terület, melyen Zermatt úr megtelepedett családjával, — s melyet Igéret földjének is szoktak nevezni — körülbelül négy négyszögmérföld területen volt és szinte át-

HORGONYT VETETTEK, SZEMBEN A PÁLMALIGETTEL.

hágathatlan természetes határokkal volt elkülönítve a sziget többi részétől.

Egyfelől a tenger, másfelől a Nautilus-öböl fogta körül, a háttérben pedig magas, meredek sziklahegyek határolták, melyeken nem volt hágó, csak a déli lejtőkön. Ezt a területet a Sakál-patak és a Falkenhorst-érmely, meg a Hattyútó öntözte; ezen épült Felsenheim és Falkenhorst, s itt voltak a waldegi, zuckertopi és eberfurti tanyák is. (Folyt. köv.)

CZINKA PANNA.

Greguss Imre festménye.

A magyar zene történetében sokáig homályba volt burkolva *Czinka Panna* alakja. A XVII. és XVIII. század fordulóján táján született Somogy megyében, honnan már kis gyermekkorában Gömörbe került. Atyja és két testvérbátyja is híres zenész volt s ezeket tartják a Rákóczy-nóták szerzőinek. Czinka Panna már kilenc éves korában oly szépen hegedült, hogy atyjának földesura, Lányi János, külön karmester vezetésére bizta. 12 éves korában már általános bámulat tárgya volt. Nemcsak remekül játszott, hanem sok zeneművet is szerzett, melyek a Rákóczy-kor bukásának s az azt követő szomorú idők hangulatának mély érzésű tolmácsolói voltak. Legnagyobb szerzeménye az ú. n. *«Rákóczy sívalma»*. Az ő dalaihoz nem kellett vers. Szöveg nélkül is megértették magyar dalainak értelmét. megértették a harezai induló riadóéből, a mélabús kesergő dalból, az elmúlt fényes kor magasztos, dicső emlékeit. Czinka Panna szívhez szóló szerzeményeivel a hazafibánatot enyhítette s a szabadság reményét élesztette. Asszony létére neki köszönhetjük, hogy hegedűjével fájó sebeinkre irt csepegtetett és nemzeti zeneművésztünk több kiváló erekléjét föntartotta.

Greguss Imre kiváló festőművészünk most egy nagyobb szabású képen örökítette meg Czinka Pannát. Képének tárgya azon jelenet, midőn Czinka Panna, mint Lányi gömői földbirtokos udvari zenésze, előadja az általa 1735-ben szerzett *«Magyar Nótát»*. Rákóczy Ferenc halálát gyászolta meg benne.

Képünkön Czinka Panna a főszemély, biztos kézzel tartja vonóját, arczán átszellemült, vigasztaló mosoly ül. Mögötte a nagybögös és a zenekar czimbalmosa, tárogatósa és kontrása, mind jellemzetes czigány-alakok. Balra a főalaktól magyar varrottas terítővel borított asztalnál Lányi, Panna neveltetője és gazdája ül, elmerülve a hangok élvezetébe. Tőle jobbra tábori dobon ülő gömői főrangú nemes, kinek arczáról a gondos megfigyelés olvasható le. A háttérben egy búsuló öreg kurucz kezeire hajtott fővel hallgatja a zenét. Az asztal túlsó sarkán egy bujdosó vitéz az akkori kurucz-lovasság jellemzetes csákójában, medvebőr kaczagányban serleget emel Rákóczy dicső emlékezetére. A háttért hangulatosan fejezi be

Lányi fölégetett gömői várának árnyképe és a völgyben egy sátoztábor, melynek őrtüzei derengő fényt vetnek a közöttük levő hadfiakra.

Czinka Panna késő vénségében, 1772-ben halt meg Gömörben, maga mellé temettetvén Amati hegedűjét is, melyet Csáky bibornoktól kapott volt ajándéknak.

VÖRÖSMARTY-ÜNNEPEK.

Ebben a rovatban röviden be fogunk számolni mindazokról a jelentősebb ünnepekről, melyeket Vörösmarty emlékezetére országsszerte tartanak. Teszszük pedig ezt azért, hogy olvasóinknak fogalma legyen a mai közélet kegyeletéről, mely-lyel nagy költőnk emlékét ápolja.

Vasárnap, e hó 18-dikán a *Petőfi-Társaság* ünnepe nyitotta meg a sorozatot. *Bartók Lajos*, a társaság alelnöke szép beszédet mondott. *Ábrányi Emil* *«Rendületlenül»* című költeményét szavalta el. *Jókai Mór* pedig az ő vonzó modorában *«Vörösmarty apánk»* ezimen felolvasást tartott. Ebből közöljük az alábbi részleteket:

Az én gyermekkoromban még keveset beszéltek Vörösmartyról. Apám könyvtárában csak két kötet munkája volt, azok közül az egyik *«Csongor és Tünde»*. Majdan Pozsonyba kerültem német szóra. Ott ugyan nem prélegált a professzorom magyar poétáról.

Ennyit tudtam én is Vörösmartyról, mikor visszakérültem az apai házhoz. Bátyám egyszer elszavalta szép zengő szóval Vörösmarty legújabb költeményét, a *Szózatot*: Hazádnak rendületlenül légy hive oh magyar!

Mint a pünkösdszopi égből szálló tüzes nyelvek lángja, úgy hatott az én lelkemre a költők apjának minden versszaka. Nekem e naptól kezdve ez lett az evangéliumom s később Vörösmarty munkái az egész szellemvilágom.

A mi legelső varázsa Vörösmarty költészetének, az a honszeretet mágnesereje. Vörösmarty költeményei azok a magyar költővilágban, a mik Dávid király zoltárai a bibliában: — élő hangja a nemzet büszkeségének, eget ostromló fájdalomnak, választott Istene magasztalásának. Hitvallás van azokban. A reménytelenség legsötétebb korszakában is erőt, bizalmat tudtunk azokból újra ébreszteni.

Vörösmarty költeményeiben melódiája van a magyar nyelvnek és ez a dallamosság annyiféle változatot vesz föl, a mennyi a költemények alapeszméje, iránya, vezérgondolata; harsog, dörg, csattog a hőskölteményekben, édeleg, enyeleg, sír a balladákban, pattog, kaczag, csapong a tréfás dalokban, ünnepiesen, orakulumszerűen zeng a drámákban.

Még én akkor jogtanuló diák voltam, mikor Vörösmarty drámái, a *«Vérnász»*, *«Marót bán»*, *«Bujdosók»* a drámaírás Icarus-röptére csábítottak. Verses szomorújátékot írtam: ez volt az első munkám. Beküldtem az akadémiai pályázatra. És az történt vele, hogy a két akadémiai bíráló: Vörösmarty és Bajza az én drámámat ítélte az akadémiai jutalomra méltónak. Ez volt rám nézve a végzet.

Mikor a juratériára felkerültem Budapestre, Vörösmarty odahivatott magához. Gyerek voltam még, egy

névtelen semmi. Ő pedig már akkor a Tudományos Akadémia rendes tagja, hírneves költő.

És ez a nagy elme, ez az országvezető lángész nem sajnálta tőlem, az észrevétlen paránytól a maga atyai tanácsadását. Előhozta az Akadémia irattárából a kitüntetett drámámat, felfedezte előttem annak a hibáit, hiányosságait, megtévedéseit és aztán összeült velem a saját uri-utezai lakásán és segített az egész drámai költeményemet hosszú estéken át újból átdolgozni.

Vörösmarty Mihály emelt, ő buzdított, ő tanított, ő javított, ő méltányolt, ő segített, ő kitüntetett bennünket s erre nekünk szükségünk volt. Az egész nemzet, a művelt világ ünneplé és díesóti Vörösmartyt, mint halhatatlan költőjét a magyar Olympnak: — én szellemi apámat, bolygó utam vezérlő holdvilágát őrizem ő benne hálás emlékemben.

AZ ISKOLA VILÁGÁBÓL.

Négy tanár jubileuma. Szerény módon folyt le. de annál lelketemelőbb volt a *körmöczbányai főreáliskola* okt. 30-iki ünnepe. Az intézet négy derék tanára: *Bellaagh Aladár, d'Owenon Gyula, Hlatky József* és *Techer György* ekkor töltötte be pályájának 25-ik évét. A tanári kar nevében *Faith Mátyás* igazgató, az ifjúság részéről *Dohnányi Gusztáv* VIII. o. t. köszöntötte fel az ünnepelt tanárokat, a kik maguk kívánták a zajosabb jubilálás mellőzését. Az Uristen tartsa meg őket és vezérelje boldogságban a félszázados jubileumig!

A legrégebb középiskolai igazgató Magyarországon *Schurina István*, a nagyállói állami gimnázium direktora. Az érdemes férfiú 39 esztendeje működik a tanári pályán, ebből igazgatói állására 30 esztendő esik. November 4-ikén, hogy 66-ik évét betöltötte, volt és jelenlegi tanítványai lelkes ünneplésben részesítették. Nagyálló városa díszpolgárának választotta az ősz igazgatót ez alkalomból.

Dayka Gábornak, a bánatos érzelmek ihletett dalosának emlékét szép üléssel ünnepelte meg nov. 4-ikén az *ungvári főgimnázium* «Dayka Gábor-köre». Eblen az intézetben tanított a költő, itt ragadta el fiatalon. 28 éves korában a halál. Emlékét *Romanecz A.* VIII. o. t. méltatta, *Mandel Jenő* pedig költészetének vezéreszméiről olvasott fel.

Dugonics András, a lánglelkű szerzetes, a magyar regényírás első művelője Szegeden aluszsa álmát az úgynevezett Deszkás-temetőben. A *szegedi főgimnázium* ifjai halottak napján fölkeresték a sírját, *Tarján Lajos S.* VIII. t. koszorút tett le reá és mint hazafit, író és tanárt méltatta *Dugonicsot*, *Szűts Endre* VIII. o. t. pedig elszavalta *Szász Károlynak* «Dugonics emlékezete» című ódáját.

Gyász. Cséplő Péter, a nagyváradi prem. főgimnázium kiváló professzora és történettudósa nov. 10-én 64 éves korában meghalt. A temetésre kivonult a főreáliskola és főgimnázium ifjúsága. A sírnál *Horváth Jenő* VIII. o. t. tartott beszédet. — *Bernhardt Jenő* a selmeczbányai ág. ev. lyceum I. oszt. tanulója nov. 10-én elhunyt.

Szent Imre herceg napját (november 5.) egyidejűleg ünnepelték az ország keleti, nyugati és északi sarkán. A *székelyudvarhelyi róm. kath. főgimnáziumban* — melynek Imre herceg a védőszentje — az ifjúsági kar alkalmi éneket adott elő, *Csató Ernő* VIII. o. t. beszédet mondott, *Robert E.* és *Szell K.* Liszt

Ferenc második magyar rapszodiáját játszották zongorán. — A *soproni kath. főgimnázium* ünnepségén elhelyezték az intézet lépcsőházában *Szent Imre herceg* faragott képmását. A templomban pontifikális nagymise volt. Póda Endre apátplébános megáldotta a szobrot, mialatt az ifjúság régi magyar egyházi énekeket zengett. A templomból a szobrot a benezés rend díszbe öltözött szolgálói a magyar ruhás diákok között átvitték a gimnáziumba, hol *Horváth Kristóf* igazgató Imre herceg erényeinek követésére buzdította az ifjúságot s átadta a szobrot, melyet a diákság nevében *Deszkás Boldizsár* VIII. o. t. vett át. — Igen tartalmas volt a *kassai kath. főgimnázium* ünnepélyének műsora. *Dr. Horváth Boldizsár* igazgató felolvasta *Bubics Zsigmond* megyéspüspök szózatát az ifjúsághoz, majd ugyanő leleplezte *Szent Imre herceg* képét. Szavalták még *Szalóky G.* VIII. o. tanulóknak alkalmi ódáját, hegedűn és zongorán részletet játszottak a «Kunok» című operából, adtak elő ezenkívül melodramát és több válogatott ének, meg zenedarabot.

Testgyakorló kör. A *selmeczbányai ág. ev. lyceum* «Testgyakorló-kör»-e nov. 6-án alakult meg 130 taggal. A tagok a szertornázás mellett a vívásban gyakorolják magukat. Elnökké választották *Kenczler Mórt*, jegyzővé *Bartos Pált*, pénztárossá *Fizély Bélát*.

Matinée. A *budapesti V. ker. állami főreáliskola* «Irodalmi iskolája» szeretett igazgatójának, *Hofer Károlynak* nevenapjára 1900. nov. 4. fényesen sikerült matinéet rendezett. *Dr. Oláh Béla* tanár-elnök üdvözlő-beszéde után a zenekar *Zipernovsky Ferenc* VIII. o. t. vezetése alatt előadta *Beethoven* «Egmont-nyitányát. *Steiner* «Demokrácia a diákságban» címűmel érdekes felolvasást tartott. *Gömöri VII.* o. t. nagy hatással szavalta *Kiss József* «Jehová»-ját. *Ezutatn* *Pillédy Imre* meglepő ügyességgel játszotta *Bethoven* hegedűversenyének (Op. 61) szólóját. Ezen szám és *Gábor Józsefnak*, az intézet volt növendékének, jelenleg az opara tagjának, énekszáma volt a matinée főnyomtja. Végezetül *Arany «V. László»-ját*, mint melodramát szavalta *Klein Jenő* nagy tetszés mellett. A zenét *Lendvai VIII.* o. t. szerzette hozzá és dícséretes munkát végzett vele.

Szigligeti Liliomfi-jából adtak elő egy jelenetet a *pozsonyi kath. főgimnázium* ifjai, igazgatójuk, *Polikeit Károly* nevenapját ünnepelvén. *Liliomfi* szerepét *Klug Emil*, *Szellemfiét Pohl Edgár*, *Gyuri pinczérét Szmolka*, ifj. *Svareztét Aixinger László* VIII. o. t., *Kányai korcsmárosét Tischler VII.* o. t. játszották *mindannyian* igen jól és megérdemelt tapsokat arattak. *Polikeit* igazgatót *Kejzlár Gyula* önképzőköri titkár üdvözölte. Ezenkívül sok szép szavalatot és zeneszámot adtak elő.

Mathematikai verseny. A matematikai és fizikai társulatnak november 8-ikán tartott ülésén *Eötvös Loránd* báró beszámolt az ezidei (immár hetedik) verseny eredményéről. Ezen vetélkedés célja: jutalmazni az érettségit tett ifjakat középiskolai fáradságos munkájukért és felavadni őket matematikusokká. Az idén Budapesten 53, Kolozsvárt 5 tanuló állott ki, megfejteni a három pályatételt, melyek közül az első számelméleti, a második geometriai, a harmadik a szabad esésre vonatkozó fizikai feladat volt. Az engedett 4 óra munkaidő alatt egy tanuló sem tudta kidolgozni mind a hármat; így az első díjat nem adták ki, ellenben kiadták a két második díjat *Juwanetz Irénnek*, a *nyiregyházi ev. főgimnázium*- és *Szmodics Kázmérnak*, a *veszprémi kegyesrendi főgimnázium* végzett növendékének.

Tragikus véletlen volt, hogy ép a díjkiosztás napján

temették a tavalyi verseny győztesét, *Kornis Ödönt*. *Kornis Ödön* a pécsi főreáliskolát végezte, szakbeli tudásával már ott is csodálatot kellett és annak idején önképzőköri krónikáinkban mi is többször írtunk derék munkásságáról. A műegyetemre felkerülve, a matematikai versenyre kiálló ifjak közt a legkiválóbbnak bizonyult, az első tanévet kitűnő eredménnyel végezte és most szép jövődő, szép remények szállottak vele sírba. Mintegy 200 kollégája kísérte ki a temetőbe, jelen volt *Rados Gusztáv* dékán is. *Eötvös Loránd* báró a matematikai és fizikai társaság ülésén kegyeletes szavakkal emlékezett meg a tehetséges ifjú elhunytáról.

TUDOMÁNY, IRODALOM.

Eötvös Károly «Utazás a Balaton körül» cz. két kötetes munkája megjelent a Révai testvérek kiadóhivatalában. Első két kötete az Eötvös összes munkáinak, melyek most vannak sajtó alatt. A könyvvel s főleg Eötvös Károly nyelvvel lapunk más helyén részletesebben foglalkozunk. Ugyancsak ebben a számban hozzuk mutatóul a «Vörösmarty» cz. gyönyörű fejezetet. Egy kötet ára fűzve 4 korona. Kapható minden hazai könyvkereskedésben.

Vörösmarty élete és költészete. *Gaal Mózes* «Nemzetünk nagy költői» című vállalatában, mely *Stampfel Károly* pozsonyi könyvkiadónál jelenik meg, megírta a nagy költő életét. Hasonló szellemben és hangon, mint az előbbieket. Vonzó, egyszerű, meleg szerzetetől áthatott hangon szól róla. Czelja nem az, hogy újat, szokatlan fölfogásban tüntessen fel, hanem megkedveltesse a költőt, kinek művei életével annyira összhangban vannak. A négy ives, csinos kiállítású fűzet ára csak 40 fillér. Ajánljuk olvasóink figyelmébe.

Gaal Mózestől, lapunk szerkesztőjétől ismét négy könyv jelent meg. *Virág Palkó* és *Kujak Andris keleti utazása*, mindkettő második kiadás. Semmi sem tanusodik fényesebben arról, hogy *Gaal Mózes* érti a módját, mint és hogyan kell az ifjúságnak elbeszélni, mint az, hogy könyvei új kiadásokat érnek. A *Virág Palkó szerzőnek* egyik legjobb műve. *Gyermekkorának* számos epizódja szövődik az érdekes történet közé, melynek hőse egy apátlan-anyátlan gyermek, aki árvaintézetben nő fel az irtalmasság kenyerén, s a kiből idővel derék ember lesz. — *Kujak Andris*, az oláhfalusi székely gyerek, akit kalandos vágy száll meg és számos kacagató viszontagság után haza kerül, hogy apja lábszíja kigyógyítsa éretlen vágyakozásából. Szatirikus cselzetű, vidám történet ez, mely sikerülten ostromozza a diák «világgá menések»-et. — *Magyar hősök és királyok* című könyvének két kötetje a Franklin Társulat «Mesekönyvecske» cz. vállalatában jelent meg. Ezt követni fogja a harmadik kötetke is. Magyarország történetének mesészoba foglalása ez. A szerző kis fiának mesél a hősről és királyokról elragadó hévvel, fajszeretettel, azon a tiszta magyar nyelven, mely minden henye czifraságot megvet; világos, egyszerű, magyar, s a gyermek értelméhez és kedélyéhez egyaránt szól. Mind a négy könyvnek gyönyörű a kiállítása, ehhez mérten olcsó az ára. A *Virág Palkó* és *Kujak Andris* ára fűzve 3 korona; a mesekönyvecskéké kötve egy korona. Kaphatók minden könyvkereskedésben.

Vörösmarty Mihály. *Dr. Kiss Ernő* csinos kis kötetében írta meg *Vörösmarty Mihály* életrajzát, *Fischel Fülöp* könyvkiadónál Nagy-Kanizsán jelent meg. Kapható az összes könyvkereskedésekben. Ára 1 kor.

FEJTÖRŐ.

Rovatvezető: Csiszár József.

Számtani kérdés:

Irassék fel azon arithmetikai haladvány 8 első tagja, melynél a középső tagok összege 41, az első és 8-ik tag szorzata 114. Továbbá a sor két első tagja közé 5 új tag iktattassék.

Földrajzi kérdés:

Mi a neve azon folyónak Skóciában, mely a Lanarki hegyekben ered a Tweed közelében, Lanark mellett vízesést alkot? Hol ömlik az Ir-tengerbe?

Képrejtvény.

Megfejtési határidő 1900. december 2.

A 6. és 7. számban közölt fejtörő kérdések megfejtése:

Számtani kérdés: A leány $\frac{1}{2}$ éves, a nő $25\frac{1}{2}$ éves. **Földrajzi kérdés:** *Burton Richárd* *Ferenc* angol utazó. **Történelmi kérdés:** *Julius* forradalom. **Természetrizai kérdés:** *Csikos antilop*. **Képrejtvény:** A nagyon őrzött szemébe esik a szálla.

Számtani kérdés: 8-szor kétszerezetheti tételét. **Földrajzi kérdés:** *Canterbury*. **Történelmi kérdés:** *Julianus Flavius Claudius*, római császár; uralkodott 361—363. **Képrejtvény:** *Eskü-téri híd*.

A 6. és 7. szám rejtvényeinek megfejtői:

Ács Nagy István, *Az aszódi «Petőfi-kör»* könyvtára, *Bejna Ferencz*, *Bohrandt Lajos*, *Borosnyay Oszkár*, *Cseke Vincze*, *Deutsch Béla*, *Donáth Géza*, ifj. *Egyed István*, *Friedländer Izidor*, *Gerecz János*, *Géczy Géza*, *Gyárfás Elemér*, *Ilovszky Sándor*, *Inselt Lajos*, *Jankó Béla*, *Káposzta Pál*, *Kemény Géza*, *Kiszely Géza*, *Klein Zoltán*, *Kollmann Jenő*, *Kóri Endre*, *Kogutovics Károly*, *Koses Antal*, ifj. *Kovács Dénes*, *Kovács Aladár*, *La Borda Jenő*, *Lusztig Henrik*, *Mallinger József*, *Mayer Jenő*, *Mihályfi Ernő* és *Zoltán*, *Mobilla Sándor*, *Molnár Aladár*, *Pappszász Tamás*, *Pám Márkus*, *Politzer Hugó*, *Prágyik Flóris*, *Putnok Imre*, *Roknic Miklós*, *Róth Ottó*, *Rusz Guidó*, *Stein Rezső*, *Szauer József*, *Vértes Gusztáv*, *Wertán Emil*, *Zomody József*.

Csak a 6. szám rejtvényeit fejtették meg: *Adler József*, *Ajtay Géza*, *Balassy Miklós*, *Bartsch Sándor*, *Betegh István*, *Cservenka Sándor*, *Deszkásy Boldizsár*, *Diemár Kálmán*, *Engel Tibor*, *Feigler Othmár*, *Hengel István*, *Jávor Jenő*, *Joó Miklós*, *Kardos Agoston*, *Egy kassai előfizető*, *Kesztenbaum Béla*, *Kohn Gábor*, *Kutlik Felix*, *Kardos testvérek*, *Littomericzky Nándor*, *Lőrincz Ferencz* és *Dezső*, *Maresek Sándor*, *Munkácsi önképzőkör*, *Novák János*, *Parcsétich László*, *Prenoszil Béla*, *Reichsfeld Mór*, *Rónai Dezső*, *Sándorfi Dezső*, *Schacherer Hugó*, *Simonyi István*, *Szávay Zoltán*, *Szeremley Császár Zoltán*, *Szeydler László*, *Urbán Ernő*, *Vargha László*.

Csak a 7. szám rejtvényeit fejtették meg: *Békey Ödön*, *Beliczai István*, *Budapesti névtelen*, *Erdei Vilmos*, *Erdős Fülöp*, *Franyó Zoltán*, *Georgievic Pál*, *Grieszel János*, *Groszmann Árpád* és *Jenő*, ifj. *Hampel József*, *Istvánffy József*, *Kelemen Árpád*, *Kelemen Jenő*, *Köszler Arthur*, *Kubovits János*, *Hexner Miklós*, *Litsek Zoltán*, *Martiny Ottó*, *Milhofer Gyula*, *Muth Imre*, *Nagy József*, *Persina Károly*, *Péter Károly*, *Háberfeld Aurél*, *Popper József*, *Posch Károly*, *Ráday Zoltán*, *Rosenkranz Nándor*, *Simonyi Kálmán*, *Singer Gyula*, *Spitzer Jenő*, *Tomor István*, *Tekus Oszkár*, *Vas Béla*, *Vécei Ferencz*.

A jutalmul kitűzött könyveket, *Gaal Mózesnek* «A kard és lant hőse» cz. művét *Szávay Zoltán* győri előfizetőnk, és *Hoitsy Pál*: «A mi az embert környé-

kezi» cz. művét *Deutsch Béla* jászberényi előfizetőnk nyerte meg.

SZERKESZTŐI TELEFON

Önképzőköri tudósítóknak újabban a következő ajánlkozókat fogadtuk el: Borosnyay Oszkár, brassói főgimnázium, Erdei Károly, debreczeni ev. ref. főgimnázium, Tivolt Sándor, nagykanizsai főgimnázium, Grünstein Salamon, homonnai felső kereskedelmi iskola, Kálmán Géza, kisujszállási főgimnázium, Balázs Ferencz, kecskeméti főreál, Berényi János, zilahi ev. ref. főgimn.

Stern József. Az a zenemű megjelent. Kapható Zipser és König zeneműkereskedésében, Budapest, Andrássy-út. A megfektést kívánatos volna külön beküldenie. Kérdéseire, ha érdelemesek, szívesen megfelelünk. — **Remény.** «Budapesti Gyorsíró», kiadó az Országos Magyar Gyorsíró-Egyesület. VIII. ker., József-körút 69. IV/53. — **M. G.** Beteszi egy levélborítékba, s elküldi. — **M-r J-ó.** Megkaphatja bármely zeneműkereskedésben. — **Szent István.** Szegény szent király, ezt a verset nem érdemelte meg a hálás utódától. — **2059. sz. előfizető.** Az előbbi delejes álomba ringatás, a gyöngébb idegzetű emberek alkalmasak arra; az utóbbinak megértésére még ön nem eléggé érett. Alkalomadtán közlünk az előbbire vonatkozólag cikket. — **Bejna Ferencz** budapesti előfizetőnk (VII. Cserhá-utca 9.) szeretne valamelyik esztergomi tanulótársával fontos ügyben levelet váltani. — **«Váláskor».** Vannak benne sikerültebb sorok, de az egész elnyújtott és kissé lapos. Az effajta versekhez hangulat és gondolat is kell. — **A megvakult panasza.** Elhagyatva. Mindakettőben van formaügyesség, de egyikben sincs számbavehető tartalom. Csupa közérzés; a helyzetbe költőileg beleilleszkedni nem tudtak, ez a baj. — **J. L.** (Szegvár.) A lapot innen a rendes időben indítják el. Ha késve érkezik, annak nem a kiadóhivatal az oka. — **Deutsch S.** Platz Bonifác. — **Köszler Arthur.** Csak türelem. Fortuna szeszélyes. — **U. E.** A dolognak utána nézünk és külön levélben adjuk meg az ítbáigazítást. — **G. Á. és J.** Ha ügyesek a számtani feladványok, küldjék be. — **P. B.** (Pozsony.) Mindegy, csak tisztán és olvashatóan legyen írva. — **Erdei Károly.** (Debreczen.) Ajánlkozását szívesen fogadjuk. A magyar diákság összetartásának alapja a komoly munka és törekvés legyen. E kettő nélkül a cifra frázisok habjait turkáljuk csupán. — **Grimm Aladár** (Budapest, Erzsébet-körút 24. sz. III. 26. ajtó) kéri olvasótársait, hogy nagy hálára köteleznék őt az, a ki neki a VIII. évfolyam 49-dik számát hajlandó volna eladni. E számot elvesztette, s a kiadóhivatalban már nem kapható. — **Rosenbaum Ernő.** (Sopron.) A következő német zenei lapok ajánlhatók: «Allgemeine Musikalische Rundschau», Berlin. S. W. (12) Schützen Str. 29. (4 Márka egy évre.) «Musikalisches Wochenblatt», Leipzig, E. W. Fritsch, Salomon Str. 25/b. (10 Márka.) «Signale», Leipzig, Bartholf Senff. (6 Márka.) «Nene Zeitschrift für Musik», Leipzig, Nürnberg Str. 27. (10 Márka.) Mindezek helyett ajánljuk azonban a legújabb megindult magyar zenei lapot, a «Zenevilág»-ot, Budapest, VIII. Rákóczy-utca 2. Ára 8 korona egy évre. — **Sch. K.** (Győr.) A kiadóhivatal intézkedik. — **J. J. A.** «Magyar Nyelvőr» kérdéseit nem hozzánk, hanem a M. Ny. szerkesztőségéhez kellett volna beküldenie. Hogy a határidőn túl történik a beküldés, az nem baj, a megfigyelt dolgok azonban lényegtelen apróságok. — **Kohn Gábor.** Az illető nem előfizetőnk. A beküldött versek csak akkor jelennek meg lapunkban, ha igen jók. — **Lázár Antal** iglói főgimnáziumi tanuló kérdezteti, hogy *Przybilla Jenő* volt szegedi főgimnáziumi tanuló hol van jelenleg. Szeretné a címét tudni. — **Mohilla Sándor.** Még nem jelentkezett. — **B. E.** Legalaposabb és legerjedelmesebb *Gyulai Pál* «Vörösmarty életrajza», kapható a Franklin-Társulatnál, 3 korona. — **W. F.** Csak olvassa át és gondolkozzék, az ön ítélete kívánatos ott, nem a miénk. Kövesse legjobban

meggyőződését, ítélete mindenestre meg fog felelni annak a követelménynek. — **Két levél.** Ilyen kis dalhoz túlságosan mesterkélta a forma, a sok ismételtetés; a hangulatot elbágyasztja, mert ismétlődik minduntalan a mondanivalója. — **Kovács Géza.** (Losonc.) 1. *Arany J.* «Bajusz», *Tompa* «Jóczik Jónás futása». 2. Az esztétika a szépnak a tudománya. Az összes művészetek alkotásainak a fejtegetése a célja. Finom ízlés, nagy olvasottság és helyes ítélőképesség, no meg sok tudás kell ahhoz. 3. Nagyjaink sikerült arezképét a Franklin-Társulatnál kaphatja meg, ugyanitt híresebb festmények másolatait is megtalálja. Az arezképek darabja 80 fillér. — **Ignotus B.** Kaphatók. — **K.** (Arad.) A szerkesztő mindennap 3–5 óra között található a szerkesztőségben. Gyorsírással ne írja a tudósítást, mert — akkor még hosszabbra fog nyúlni. — **H. M.** (L. Rózsabegy.) A leszállított ára. — **L. H.** (Budapest.) A kiadóhivatal elintézi.

!! Megjelent !!

Lombfűrészeti és faragászati különlegességekből összeállított nagyszabású **album** és **arjegyzékünk**, mely tartalmazza az összes ide vágó kellékek és **diszvasalások képes gyűjteményét.** Mivel a fentemlített cikkek és kellékek az ideig jórészt **Bécsből** szereztek be, indíttatva éreztük magunkat egy minden tekintetben modern és terjedelmes **album** összeállítására, miáltal lehetővé tesszük minden oly cikik **előnyös, olcsó és gyors** beszerzését, mely eddig csak **külföldről** jóval nehezebben és **nagyobb költséggel** történhetett. 8927

Kiss Ernő és Társa, Budapest, VII. Erzsébet-körút 17.

VÖRÖSMARTY MIHÁLY MŰVEI

kaphatók a **Franklin-Társulat** kiadóhivatalában és minden hazai könyvkereskedésben:

- Vörösmarty összes költői művei.** Két kötet. A költő arezképével. Kötve 10 K.
Ezt a kiadást különösen ajánljuk az ifjúság figyelmébe.
Az egész Vörösmarty öt frtért! Még pedig diszkötésben.
- **Epikai költeményei.** Két kötet pompás díszkötésben. 8 K.
 - **Lyrái költeményei.** Hasonló kiadás, a költő arezképével és életrajzával Gyulai Páltól. 8 K 40 f.
 - **Jutalomkönyvül** alkalmas szép kiadások.
 - **Zalán futása.** Tíz énekben. Gyulai László által rajzolt 12 képpel. Diszkötésben. 3 K 20 f.
 - **A két szomszédvár.** Magyarázta Vozári Gyula. Jeles Írók Iskolai Tára XIX. 1 K.
 - **Csongor és Tünde.** Magy. Torkos László. J. I. I. T. XLVI. 1 K 20 f.
 - **Az áldozat.** Szemoriújáték. Olesó Könyvtár 961—962. 40 f.
 - **Eger.** Három énekben. O. K. 963—964. 40 f.
 - **Cserhalom.** Egy énekben. O. K. 1138. 20 f.
 - **Arab regék.** Fordította **Vörösmarty Mihály.** Czimképes kiadás. Két kötet. Vászombra kötve 12 K.
 - **A nagy költő egyetlen ifjúsági irata, a serdültebbek számára.** Az Ezeregyéjszaka meséi, bájosan szép stílusban. Aranyos-Rákosi **Székelly Sándor.** A **székelyek Erdélyben.** Kiadta Heinrich Gusztáv. Régi Magyar Könyvtár I. 1 K 20 f.
 - **Irodalomtörténeti magánolvasmányul** ajánlatos. Ezen az érdemes époszon buzdulva, írta meg költőnk **Zalán futását.** **Gyulai Pál.** Vörösmarty életrajza. J. I. I. T. 2 K 40 f.
 - **Nemcsak a költőről** szóló legjelesebb életrajz, hanem az irodalomtörténeti monográfiának klasszikus mintaképe is. Kötelező magánolvasmány a középiskolák VIII. osztálya számára.
 - **Salamon Ferencz.** Irodalmi tanulmányok. Két kötet 7 K 20 f., vászonba kötve 10 K.
 - **A gazdag tartalomban Vörösmarty nekrológja** is benne foglaltatik.
 - **Szinyai Elek.** Tanulmányok. A művelt magyar ifjúság és közönség számára. 2 K., vászonköt. 2 K 40 f.
 - **Közleményei sorában:** «Vörösmarty Mihály és Arany János lyrái költészetének főeszméi.»
 - **Vörösmarty arezképe.** Negyedréti aczélmetszvény 80 f.

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt, Budapest székesfőváros tanácsa által 1895. augusztus hó 20-án 7376. szám alatt ajánlott középiskolai ifjúsági hetilap.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:	FELELŐS SZERKESZTŐ	SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
Negyed évre ... 2 kor. 40 fill.	GAAL MÓZES.	Budapest,
Fél évre ... 4 kor. 80 fill.	Kiadja a Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet	IV. ker., Egyetem-utca 4. szám.
Egész évre ... 9 kor. 60 fill.	és könyvnyomda.	<i>Kéziratokat nem adunk vissza.</i>
<i>Megjelenik minden vasárnap.</i>		

UTÓHANGOK.

Mire ezek a sorok napvilágot látnak, a Vörösmarty-ünnepek java-része már lezajlott. Ünnepeket az egész magyar nemzet. Az irodalmi társaságok, a színházak ezer meg ezer fejű közönsége, az ifjak és gyermekek százezrei. Szívet melegítő tudat az, hogy a nemzet megbecsüli nagyjainak az emlékét, de egyúttal bizonyosságot tesz arról is, hogy *szüksége van erre* a nemzetnek.

Ha a nagy nemzetek oly kegyelettel őrzik meg elhunyt jeleseiknek az emlékét, ha a szeretet gondosságával gyűjtenek össze minden apróságot, mely a múlt jelentős eseményeire vonatkozik: mennyivel inkább szükségünk van erre nekünk magyaroknak! Az összetartás fokozza az erőket, s vajjon nem összetartás-e, nem együttérzés-e az, ha a hétköznapi élet szürke eseményeiből kiemel a kegyelet *egy napot*, s azt megteszi nemzeti ünnepé, s ezen a napon elmélkedik a *multról*. A nagy alakok felidézése, életük és működésük újra átérzése és éreztetése nemcsak fölemelő, hanem megtisztító is.

És el kell az ilyen napokon felednünk, hogy a mindennapi kenyérért való harc keserves, el kell felednünk a magunk és társaink sokféle gyarlóságát; fel kell bennünk a szívnek buzdulnia, szárnyalnia kell a léleknek; nagy eszmények, nagy gondolatok, nagy érzelmek hassanak reánk. Ébredjünk tudatára annak, hogy az emberiség jövője, vezető szellemei csak azok voltak, akik másokért: az egész emberiségért, avagy egy-egy nemzetért tudtak dolgozni. Dolgoztak gyakran úgy, hogy jutalmát életükben sohasem látták.

Jusson eszünkbe az is, hogy a helyes és igaz értelemben felfogott hazafiság nem egy-egy ünnep lelkes bár, de mulandó hangulatában tetéző-

dik, s hogy mikor a nagy költőket a szónoklat minden külső és belső eszközével dicsőítjük: még nem lettünk lelkes magyarokká, még nem tarthatunk arra számot, hogy a *hazaszeretet* nagy erényét magunkénak valljuk. Felöltvén a hétköznapi ruhát, kezünkbe véve az ásót, kapát, fűrész, vésőt, ecsetet, könyvet vagy tollat: kezdjünk dolgozni és dolgozzunk úgy, hogy mindig fülünkbe zengjen az ünnep dala, még mindig szívünkben legyen az ünnepnek emléke. Szálljon meg minket, ha gyarlók vagyunk is, az a kívánság: vajha mi is tehetnénk valamit. Millió meg millió szív közös érzése teszi a nemzeti *lelkedést*; ugyanannyi kéznek és elmének a munkája: tegye a nemzeti *kötelességet*.

A lelkesedés megteremti majd a Vörösmarty szobrot az ország fővárosában, akad ihletett magyar művész, a ki beszédessé teszi majdán a márványt, életet önt az ércbe — s nekünk büszkeségünk léssen, ha rámutathatunk:

— Ime, ez volt a «Szózat» nagy költője.

De mit ér ez a büszke önértet, ha csak az ajk hirdeti; ha nem érezzük a mi lelkünk kis világában a titkos erő működését, mely minket is tette sarkal, fentebb szárnyalásra kész? . . .

Az ifjúság ismerje meg Vörösmartyt a saját műveiből, értse meg azokat az eszméket, a melyek őt lelkesítették, válják vérévé minden ige, hogy ne tartozzék soha a *vasárnapi ünneplők* közé, kiket az újságok cikkeinek kell hevenyében felvilágosítani arról, hogy tulajdonképpen miket is teremtett az ünnepelt.

Igen, igen én édes magyar diákjaim, nektek tanulnotok kell még pedig lelkesedve. Tudás fegyverével vértezett elmét vigyetek ki a küzdőterre — s ünneplvén az ünneplőkkel: hasson össze a lelkesedés mámorában ész és szív, akarat és el-